

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Жанна Цимбалюк¹

<https://orcid.org/0000-0002-9129-5689>

Сергій Палевич²

<https://orcid.org/0000-0002-8304-1857>

Володимир Кондратюк³

<https://orcid.org/0000-0001-5155-4239>

Ірина Кривенцова⁴

<https://orcid.org/0000-0001-6931-3978>

Вікторія Клименченко⁵

<https://orcid.org/0000-0001-9431-8172>

^{1, 4, 5} Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

² Національна академія Служби безпеки України, м. Київ, Україна

³ Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, Україна

кореспондент-автор – Ж. Цимбалюк: zhanna.tymbaliuk@gmail.com

doi: 10.32626/2309-8082.2025-30(3).166-173

У сучасних умовах зниження рівня фізичної активності здобувачів освіти та збільшення часу, проведеного за гаджетами, надзвичайно гостро постає питання формування стійкої мотивації до занять фізичною культурою. Одним із перспективних напрямів вирішення цієї проблеми є впровадження формувального оцінювання в освітній процес. Формувальне оцінювання, що орієнтоване на зворотний зв'язок, самоаналіз та індивідуальний прогрес, має значний потенціал як мотиваційний інструмент у навчанні фізичної культури. *Актуальність дослідження* зумовлена необхідністю пошуку педагогічних підходів, які б ефективно активізували здобувачів, залучали їх до навчального процесу та сприяли формуванню внутрішньої мотивації до фізичних вправ і здорового способу життя. *Метою дослідження* є виявлення ефективності формувального оцінювання як чинника підвищення мотивації учнів до участі в уроках фізичної культури. *Матеріал та методи дослідження*. У дослідженні взяли участь учні 7-х класів (віком 12-13 років), які були розподілені на експериментальну (22 особи) та контрольну (19 осіб) групи. Для оцінювання мотивації використовувався опитувальник PALMS (Physical Activity and Leisure Motivation Scale), що включає вісім мотиваційних шкал: розвиток навичок, задоволення, змагання/досягнення, фізичне здоров'я, психологічні переваги, зовнішні заохочення, соціальна взаємодія, контроль ваги. Протягом одного семестру в експериментальній групі застосовувалося формувальне оцінювання, яке включало елементи самооцінювання, взаємооцінювання, індивідуальний зворотний зв'язок та цифрові засоби фіксації прогресу. Аналіз даних проводився з використанням непараметричних статистичних методів (критерій Вілкосона), рівень значущості визначено як $p < 0.05$. *Результати дослідження*. Отримані результати засвідчили статистично достовірне зростання показників мотивації в експериментальній групі за такими шкалами: розвиток вмінь, змагання / досягнення, зовнішні заохочення, соціальна взаємодія, контроль ваги. У контрольній групі достовірних змін не зафіксовано. Найбільш виражені позитивні зрушення спостерігались у дівчаток за шкалами розвитку навичок та контролю ваги, що може свідчити про високу чутливість до особистісно орієнтованих форм оцінювання. Встановлено, що впровадження формувального оцінювання активізує внутрішню мотивацію учнів, підвищує зацікавленість до навчального процесу та сприяє формуванню позитивного емоційного ставлення до занять фізичною культурою. *Висновки*. У підсумку можна констатувати, що формувальне оцінювання є ефективним педагогічним засобом підвищення навчальної мотивації в галузі фізичної культури. Отримані результати узгоджуються з положеннями теорії самодетермінації, згідно з якою створення умов для розвитку автономії, компетентності та соціальної взаємодії сприяє зростанню внутрішньої мотивації. З огляду на це доцільно впроваджувати формувальне оцінювання як складову системної інноваційної практики у шкільному курсі фізичної культури.

Ключові слова: урок фізичної культури, мотивація до занять фізичною активністю, педагогічні технології, формувальне оцінювання, індивідуальний зворотний зв'язок, самооцінювання, взаємооцінювання.

Zhanna Tymbalyuk, Serhiy Palevych, Volodymyr Kondratyuk, Iryna Kryventsova, Viktoriia Klymenchenko. Formative assessment as a tool for increasing motivation for physical education classes

Abstract. In the current conditions of decreasing physical activity levels of students and increasing time spent on gadgets, the issue of forming a sustainable motivation for physical education is extremely acute. One of the promising directions for solving this problem is the introduction of formative assessment into the educational process. Formative assessment, which is focused on feedback, self-analysis and individual progress, has significant potential as a motivational tool in teaching physical education. *The relevance of the research* is due to the need to find pedagogical approaches that would effectively activate students, involve them in the educational process and contribute to the formation of internal motivation for physical exercise and a healthy lifestyle. *The purpose of the study* is to identify the effectiveness of formative assessment as a factor in increasing students' motivation to participate in physical education lessons. *Research material and methods.* The study was conducted with students in the 7th grade (aged 12-13 years), who were divided into an experimental (22 people) and a control (19 people) group. To assess motivation, the PALMS questionnaire (Physical Activity and Leisure Motivation Scale) was used, which includes eight motivational scales: skill development, enjoyment, competition/achievement, physical health, psychological benefits, external incentives, social interaction, weight control. During one semester, the experimental group used formative assessment, which included elements of self-assessment, peer assessment, individual feedback and digital means of recording progress. Data analysis was carried out using non-parametric statistical methods (Wilcoxon test), the significance level was defined as $p < 0.05$. *Research results.* The results obtained showed a statistically significant increase in motivation indicators in the experimental group on the following scales: skill development, competition/achievement, external incentives, social interaction, weight control. No significant changes were recorded in the control group. The most pronounced positive changes were observed in girls on the skill development and weight control scales, which may indicate a high sensitivity to personally oriented forms of assessment. It was found that the introduction of formative assessment activates the intrinsic motivation of students, increases interest in the educational process and contributes to the formation of a positive emotional attitude towards physical education classes. *Conclusions.* In conclusion, it can be stated that formative assessment is an effective pedagogical means of increasing learning motivation in the field of physical education. The results obtained are consistent with the provisions of the theory of self-determination, according to which the creation of conditions for the development of autonomy, competence and social interaction contributes to the growth of intrinsic motivation. In view of this, it is advisable to introduce formative assessment as a component of systematic innovative practice in the school course of physical education.

Keywords: physical education lesson, motivation for physical activity, pedagogical technologies, formative assessment, individual feedback, self-assessment, peer assessment.

Вступ

Одним із ключових викликів сучасної шкільної освіти є низька мотивація учнів до участі в заняттях фізичною культурою, що негативно впливає не лише на фізичну підготовленість, а й на формування культури здорового способу життя. В умовах зростаючої соціальної й цифрової пасивності школярів актуальним постає пошук таких освітніх підходів, які забезпечували б активне залучення учнів у навчальний процес і сприяли їхній внутрішній мотивації. Одним із таких підходів є формувальне оцінювання, що передбачає постійний зворотний зв'язок, активну участь учнів в оцінці власних досягнень та орієнтацію на особистий прогрес [4; 7; 17].

Формувальне оцінювання у фізичній культурі трактується нами як системний педагогічний підхід, що передбачає постійний зворотний зв'язок між учителем і учнями, спрямований не на фіксацію кінцевого результату, а на підтримку процесу навчання та особистісного розвитку. На відміну від підсумкового оцінювання, яке зосереджене на результатах наприкінці навчального етапу, формувальне оцінювання охоплює всі етапи освітнього процесу й дозволяє своєчасно коригувати навчальну діяльність [1; 5; 30]. Воно поєднує індивідуалізований підхід, елементи самооцінки, взаємооцінювання та цілеспрямований зворотний зв'язок, що відповідає концепції «оцінювання для навчання». Наукові дослідження П. Блека, Д. Вільяма, Л. Виготського, Chng L.S., Lund J. підтверджують, що такий тип оцінювання сприяє підвищенню залученості учнів, розвитку рефлексії, саморегуляції та внутрішньої мотивації до навчання [10; 13; 27; 28]. Такий підхід особливо важливий у фізичному вихованні, оскільки враховує різний рівень фізичної підготовленості учнів, підвищує їхню мотивацію та сприяє розвитку навичок саморегуляції.

Питання застосування формувального оцінювання у фізичній культурі почало досліджуватись лише в останні десятиліття. Водночас більшість праць у цій галузі зосереджуються переважно на оцінці фізичної підготовленості або результативності виконання нормативів, тоді як мотиваційний аспект залишається недостатньо розкритим [2; 3; 6]. Попередні дослідження рідко торкаються інтегрованого впливу формувального оцінювання на психологічні аспекти навчання фізичної культури, зокрема підвищення зацікавленості, емоційного залучення та внутрішньої мотивації учнів [23; 26].

Ця стаття спирається на результати експериментального дослідження, у межах якого було впроваджено формувальне оцінювання на уроках фізичної культури серед учнів 7-х класів. Особливу увагу приділено аналізу мотиваційних змін, зафіксованих за допомогою опитувальника PALMS [31]. Автори виділяють саме ту частину наукової проблеми, яка залишається

недостатньо дослідженою: яким чином формувальне оцінювання може виступати інструментом підвищення мотивації школярів до занять фізичною активністю, з урахуванням індивідуальних і соціальних факторів.

Метою цієї статті є аналіз ефективності формувального оцінювання як чинника мотивації учнів до активної участі в заняттях фізичною культурою, а також узагальнення практичних підходів до його впровадження в освітній процес.

Матеріал і методи дослідження

Учасники. У дослідженні брали участь учні 7-х класів загальноосвітньої школи (21 хлопчиків і 20 дівчаток) віком від 12 до 13 років. За результатами медичного огляду всі учасники були віднесені до основної або підготовчої групи з фізичного виховання, хронічних захворювань не виявлено.

Перед початком дослідження було отримано письмову інформовану згоду від батьків учнів на участь їхніх дітей у педагогічному експерименті. Усі процедури дослідження відповідали етичним стандартам комітету з прав людини Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди та принципам Гельсінської декларації ВООЗ (2008, 2013).

Організація дослідження. Дослідження проводилось протягом II семестру 2024-2025 навчального року. Усі учасники були поділені на дві групи: експериментальну (ЕГ) (7-А клас, 22 учні), де впроваджувалося формувальне оцінювання, та контрольну (КГ) (7-Б клас, 19 учнів), що навчалась за традиційною методикою.

У ході педагогічного експерименту формувальне оцінювання застосовувалося комплексно та включало кілька взаємопов'язаних компонентів:

- самооцінювання – учні регулярно відзначали власні досягнення за допомогою індивідуальних карток прогресу;
- взаємооцінювання – учні здійснювали обмін оцінками під час виконання фізичних вправ, що сприяло розвитку навичок співпраці та комунікації;
- зворотний зв'язок учителя – як вербальний (пояснення, коментарі), так і письмовий (короткі індивідуальні рекомендації);
- цифрові засоби – використання Google Classroom та інтерактивних форм опитування для фіксації прогресу.

Така структура відповідала сучасним підходам до формувального оцінювання у фізичному вихованні та дозволила здійснювати корекцію навчального процесу на основі отриманих даних.

Для оцінювання мотивації використовувався стандартизований опитувальник PALMS (Physical Activity and Leisure Motivation Scale), який містить 8 мотиваційних шкал: розвиток навичок, задоволення, змагання/досягнення, фізичне здоров'я, психологічні вигоди, зовнішні винагороди, соціальна взаємодія та контроль ваги [15].

Дослідження включало: анкетування до та після експерименту за допомогою Google Forms (Google Inc., США); спостереження за участю учнів у фізкультурних заняттях (за розробленими критеріями); застосування формуального оцінювання, яке включало: самооцінку, взаємооцінювання, індивідуальний вербальний та письмовий зворотний зв'язок; використання електронної платформи Google Classroom та цифрових карток прогресу.

Інструменти: ноутбук HP Pavilion (HP Inc., Palo Alto, США), Google Forms, MS Excel, SPSS Statistics 27 (IBM, США).

Статистичний аналіз. Для обробки результатів використовувалися непараметричні критерії: критерій Вілкоксона для парних вибірок, рівень значущості $p < 0.05$. Розраховувалися медіана (Md), межквартильний діапазон (IQR), Z- та p-значення.

Результати дослідження

Аналіз отриманих результатів за шкалами мотиваційного опитувальника PALMS свідчить про статистично достовірне зростання окремих мотиваційних компонентів у респондентів експериментальної групи після впровадження формуального оцінювання (табл. 1, 2).

Таблиця 1 – Динаміка змін мотивації до занять фізичною культурою (за шкалами PALMS) у хлопчиків (КГ n = 9; ЕГ n = 12)

Шкали	Група	Медіана Md	Межквартильний діапазон IQR	Статистична значущість	
				Z	p
Розвиток вмінь	КГДЕ	3.00	1.00	0.577	0.564
	КГПЕ	3.00	1.00		
	ЕГДЕ	3.50	1.00	2.714	0.007
	ЕГПЕ	4.00	1.00		
Задоволення	КГДЕ	4.00	1.00	1.414	0.157
	КГПЕ	3.00	1.00		
	ЕГДЕ	4.00	1.00	1.00	0.317
	ЕГПЕ	4.00	0.75		
Змагання / Досягнення	КГДЕ	3.00	1.50	1.00	0.317
	КГПЕ	3.00	1.00		
	ЕГДЕ	3.00	1.00	2.646	0.008
	ЕГПЕ	4.00	0.00		
Фізичне здоров'я	КГДЕ	4.00	1.50	0.577	0.564
	КГПЕ	4.50	1.00		
	ЕГДЕ	4.50	1.00	1.00	0.317
	ЕГПЕ	4.50	1.00		
Психологічні переваги	КГДЕ	4.00	1.50	1.00	0.317
	КГПЕ	4.00	1.00		
	ЕГДЕ	4.00	1.75	1.414	0.157
	ЕГПЕ	4.00	1.00		
Зовнішні заохочення	КГДЕ	3.00	1.00	1.00	0.317
	КГПЕ	3.00	0.50		
	ЕГДЕ	3.00	0.00	2.449	0.014
	ЕГПЕ	3.00	1.00		
Соціальна взаємодія	КГДЕ	3.00	1.50	1.732	0.083
	КГПЕ	3.00	1.00		
	ЕГДЕ	3.50	1.00	2.00	0.046
	ЕГПЕ	4.00	0.00		
Контроль ваги	КГДЕ	3.00	1.50	1.732	0.083
	КГПЕ	3.00	1.00		
	ЕГДЕ	3.50	1.00	2.449	0.014
	ЕГПЕ	4.00	0.75		

Примітки: КГДЕ – контрольна група до експерименту, КГПЕ – контрольна група після експерименту, ЕГДЕ – експериментальна група до експерименту, ЕГПЕ – експериментальна група після експерименту.

Зокрема, значущі зміни ($p < 0.05$) були виявлені за такими шкалами: «Розвиток вмінь» (як у хлопців, так і у дівчат), «Змагання / досягнення», «Зовнішні заохочення», «Соціальна взаємодія» та «Контроль ваги». У всіх зазначених випадках спостерігається приріст медіанних значень після експерименту та зменшення варіативнос-

ті результатів, що свідчить про стабілізацію позитивного мотиваційного впливу.

У контрольній групі статистично достовірних змін не виявлено (усі значення $p > 0.05$), що вказує на обмежений вплив традиційного оцінювання на зміну рівня мотивації до фізичної культури.

Таблиця 2 - Динаміка змін мотивації до занять фізичною культурою (за шкалами PALMS) (у дівчаток КГ n=10, ЕГ n=10)

Шкали	Група	Медіана Md	Межквартильний діапазон IQR	Статистична значущість	
				Z	p
Розвиток вмінь	КГДЕ	4.00	1.25	1.414	0.157
	КГПЕ	4.00	0.25		
	ЕГДЕ	4.00	1.25	2.33	0.020
	ЕГПЕ	5.00	1.00		
Задоволення	КГДЕ	4.00	1.25	1.00	0.317
	КГПЕ	4.00	2.00		
	ЕГДЕ	4.00	1.00	0.00	1.00
	ЕГПЕ	4.00	0.25		
Змагання / Досягнення	КГДЕ	3.50	1.50	1.414	0.157
	КГПЕ	3.50	1.25		
	ЕГДЕ	4.00	1.00	2.121	0.034
	ЕГПЕ	4.00	0.25		
Фізичне здоров'я	КГДЕ	5.00	1.00	1.414	0.157
	КГПЕ	4.00	1.00		
	ЕГДЕ	5.00	1.00	1.732	0.083
	ЕГПЕ	5.00	0.00		
Психологічні переваги	КГДЕ	4.50	2.00	0.577	0.564
	КГПЕ	4.00	1.25		
	ЕГДЕ	4.50	2.00	0.577	0.564
	ЕГПЕ	4.00	1.25		
Зовнішні заохочення	КГДЕ	3.00	1.25	1.414	0.157
	КГПЕ	3.00	1.00		
	ЕГДЕ	3.50	1.00	2.121	0.034
	ЕГПЕ	4.00	0.50		
Соціальна взаємодія	КГДЕ	4.00	1.25	1.414	0.157
	КГПЕ	4.00	1.00		
	ЕГДЕ	4.00	1.25	2.236	0.025
	ЕГПЕ	4.00	1.00		
Контроль ваги	КГДЕ	4.00	2.00	0.577	0.564
	КГПЕ	4.00	1.25		
	ЕГДЕ	4.00	2.00	2.233	0.020
	ЕГПЕ	5.00	1.00		

Примітки: КГДЕ – контрольна група до експерименту, КГПЕ – контрольна група після експерименту, ЕГДЕ – експериментальна група до експерименту, ЕГПЕ – експериментальна група після експерименту.

Найбільш виражена динаміка зафіксована в експериментальній групі за шкалами «Розвиток вмінь» (у хлопчиків $p = 0.007$; у дівчаток $p = 0.020$), «Контроль ваги» (відповідно $p = 0.014$ та $p = 0.020$) та «Зовнішні

заохочення» (відповідно $p = 0.014$ та $p = 0.034$). Це свідчить про те, що формувальне оцінювання особливо сприяє розвитку пізнавальної, змагальної та соціальної мотивації в учнів.

Таким чином, інтеграція формувального оцінювання у структуру уроків фізичної культури позитивно впливає на формування в учнів внутрішньої та зовнішньої мотивації до занять, а також сприяє формуванню позитивного емоційного фону навчального процесу.

Результати свідчать про позитивний вплив формувального оцінювання на ключові аспекти мотивації до занять фізичною культурою. Особливо це стосується таких компонентів, як розвиток вмінь, досягнення, зовнішні заохочення, соціальна взаємодія та контроль ваги. Динаміка змін у контрольній групі була статистично недостовірною, що підтверджує ефективність експериментального педагогічного втручання.

Дискусія

Отримані результати цього дослідження узгоджуються з численними емпіричними роботами, які демонструють, що формувальне оцінювання (ФО) та якісний зворотний зв'язок сприяють підвищенню мотивації, саморегуляції й навчальних досягнень учнів.

Встановлені зміни в мотиваційних показниках узгоджуються з концептуальними підходами до формувального оцінювання, сформульованими Р. Black і D. Wiliam [29], які стверджують, що оцінювання має розглядатися як процес навчання, а не лише перевірка результатів. Включення учнів до процесу оцінювання шляхом само- та взаємооцінки стимулює відповідальність за власне навчання, підвищує залученість та формує позитивне ставлення до навчального матеріалу.

Shepard (2000) розглядає ФО як частину навчальної культури, що змінює роль оцінювання з контролюючої на підтримуючу [21]. Brookhart (2010) підкреслює значення чіткості критеріїв та активної участі учнів у процесі оцінювання [11], тоді як Shute (2008) виділяє принципи ефективного формувального зворотного зв'язку [22]. У дослідженні Nicol & Macfarlane-Dick (2006) сформульовано модель і сім принципів якісного зворотного зв'язку, що допомагають розвитку саморегульованого навчання [18]. Carless (2007) акцентує увагу на створенні «культури фідбеку» в освітньому процесі, яка забезпечує довіру та готовність учнів застосовувати отримані поради [12].

Специфічно для фізичного виховання, Treschman, Stylianou & Brooks (2024) своєму огляді показали, що активна участь учнів у процесі зворотного зв'язку підвищує їхнє залучення та сприяє усвідомленню власного прогресу [25]. Slingerland, Weeldenburg & Borghouts (2024) довели, що вчителі, які застосовували ФО, відзначали більшу прозорість цілей і зростання мотивації школярів [24]. Дослідження *Effects of formative*

assessment on intrinsic motivation (2023) показало, що ФО позитивно впливає на внутрішню мотивацію через відчуття компетентності учнів [14].

Крім того, у роботі Khursheed та ін. (2023) доведено, що стратегії ФО значно підвищують академічні досягнення та мотивацію старшокласників [16]. Nicol & Macfarlane-Dick (2006) і Ntoumanis (2005) також підтверджують, що формувальне оцінювання пов'язане з підвищенням задоволення навчанням і зацікавленості учнів у фізичній активності [18; 19]. Andersson & Palm (2017) підкреслюють, що систематичне застосування ФО в школах сприяє підвищенню самостійності та відповідальності учнів за результати навчання [8].

Ключовий внесок цього дослідження полягає у продемонстрованій дії формувального оцінювання на внутрішню та соціальну мотивацію учнів. Це узгоджується з положеннями теорії самодетермінації R. Ryan і E. Deci, згідно з якою ефективна мотивація зростає в умовах задоволення базових психологічних потреб: автономії, компетентності та причетності [20]. Результати підвищення мотивації у шкалах «розвиток вмінь», «змагання/досягнення», «соціальна взаємодія» і «контроль ваги» підтверджують, що створення середовища підтримки та зворотного зв'язку формує сприятливі умови для зростання внутрішньої мотивації учнів до фізичної активності.

Ці результати також корелюють із дослідженнями В. Ghorbanzadeh [15], який продемонстрував вплив формувального оцінювання на зростання академічної мотивації в середній школі. Наявність достовірних змін у мотиваційних шкалах лише в експериментальній групі вказує на те, що традиційна система оцінювання не стимулює учнів до поглибленого залучення в освітній процес з фізичної культури.

Таким чином, результати нашого експерименту узгоджуються з міжнародними дослідженнями і підкреслюють універсальність формувального оцінювання як ефективного інструменту для підвищення мотивації та досягнень учнів у фізичному вихованні.

Водночас необхідно враховувати деякі обмеження дослідження. По-перше, кількісний склад вибірки був обмеженим, що ускладнює можливість узагальнення результатів на ширшу популяцію школярів. По-друге, для оцінки мотивації використовувався лише один психометричний інструмент (опитувальник PALMS), що хоча й валідний, але не дає повної картини складної багатовимірної природи мотивації. Доцільним є подальше залучення змішаних методів, зокрема напівструктурованих інтерв'ю та якісного контент-аналізу зворотного зв'язку від учнів та вчителів.

Отже, отримані результати не лише підтверджують ефективність формувального оцінювання як засобу впливу на мотивацію до занять фізичною культурою, але й відкривають перспективи його ширшого застосування в освітній практиці. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу окремих компонентів формувального оцінювання (рефлексивного зворотного зв'язку, цифрових інструментів тощо) на різні види мотивації в умовах сучасної української школи.

Висновки

У результаті проведеного педагогічного експерименту встановлено, що впровадження формувального оцінювання суттєво підвищує рівень мотивації учнів до занять фізичною культурою. Статистично достовірні зміни ($p < 0,05$) виявлені за шкалами «розвиток умінь», «змагання/досягнення», «зовнішні заохочення», «соціальна взаємодія» та «контроль ваги», що підтверджує ефективність використаних педагогічних прийомів. Особливо виражені позитивні результати спостерігалися серед дівчаток, які продемонстрували зростання мотивації за шкалами «розвиток навичок» та «контроль ваги».

Порівняння з контрольною групою показало, що традиційні методи оцінювання не призвели до суттєвих змін у рівні мотивації, що свідчить про обмеженість їхнього впливу. Отже, формувальне оцінювання можна розглядати як ефективний інструмент активізації внутрішньої мотивації учнів, підвищення їхньої зацікавленості у процесі навчання та формування позитивного ставлення до фізичної культури.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що запропонована модель формувального оцінювання може бути впроваджена в освітній процес загальноосвітніх закладів, забезпечуючи підвищення навчальної мотивації, розвиток навичок саморефлексії та зростання фізичної активності школярів.

В перспективі подальших досліджень впливу формувального оцінювання на мотивацію учнів до фізичної активності необхідно перевірити ефективність застосування різних підходів в навчальному процесі школярів інших вікових груп.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела та література

1. Вільям Д. Оцінювання для навчання. Як зробити оцінювання справжнім інструментом навчання. Київ : Академія, 2021. 240 с.
2. Горбенко Л. В. Оцінювання результатів навчання з фізичної культури в контексті Нової української школи. *Педагогіка і психологія*. 2021, № 2. С. 79–85.
3. Капралова С. В. Формувальне оцінювання на уроках фізичної культури як засіб підвищення мотивації до занять. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 7(111). С. 104–112.
4. Полянський А., Цимбалюк Ж. Формувальне оцінювання у навчальному предметі «Фізична культура»: підходи та перспективи. *Сучасні досягнення фізичного виховання* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (14 листопада 2024 р., Харків). Харків : ХНМУ. 2024. С. 83–85.
5. Полянський А., Цимбалюк Ж., Божко С. Формувальне оцінювання у навчальному предметі «Фізична культура»: сутність та особливості. *Фізична культура і спорт. Виклики сучасності*: зб. тез доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф., 25 жовтня 2024 року, Харків. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 2024. С. 179–182.
6. Савчук С. В., Яковенко Н. Ф. Використання сучасних технологій оцінювання в освітньому процесі з фізичної культури. *Молодий вчений*. 2020. № 4(80). С. 210–214.
7. Юсків С. М. Особливості формування інтересу та мотивації до занять з фізичного виховання. *Філософські обрії сьогодення*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. Херсон, ХДАУ, 2018. С. 136–141.
8. Andersson, C., & Palm, T. (2017). Characteristics of improved formative assessment practice. *Education Inquiry*, 8(2), 104–122. <https://doi.org/10.1080/20004508.2016.1275185>
9. Black, P. (2000). *Formative assessment and curriculum consequences*. In D. Scott (Ed.), *Curriculum and Assessment* (pp. 7–24). Greenwood Publishing Group.

References

1. William, D. (2021), *Otsinyuvannya dlya navchannya. Yak zrobyty otsinyuvannya spravzhnim instrumentom navchannya* [Assessment for learning. How to make assessment a real learning tool]. Kyiv. Akademiia. 240 p. [in Ukraine]
2. Horbenko, L. V. (2021), "Otsinyuvannya rezul'tativ navchannya z fizychnoy kul'tury v konteksti Novoyi ukraïns'koyi shkoly" [Assessment of physical education learning outcomes in the context of the New Ukrainian School]. *Pedagogy and Psychology*, 2, 79–85. [in Ukraine]
3. Kapralova, S. V. (2021), "Formuval'ne otsinyuvannya na urokakh fizychnoy kul'tury yak zasib pidvyshchennya motyvatsiyi do zanyat'" [Formative assessment in physical education classes as a means of increasing motivation for classes]. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 7(111), 104–112. [in Ukraine]
4. Polianskyi, A., & Tsymbaliuk, Z. (2024), "Formuvalne otsiniuvannya u navchalnomu predmeti «Fizychna kultura»: pidkhody ta perspektyvy" [Formative assessment in the academic subject «Physical Education»: approaches and perspectives]. *Modern achievements of physical education: a collection of materials of the III All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation* (November 14, 2024, Kharkiv). Kharkiv: KhNNU, 83–85. [in Ukraine]
5. Polianskyi, A., Tsymbaliuk, Zh., & Bozhko, S. (2024), "Formuvalne otsiniuvannya u navchalnomu predmeti «Fizychna kultura»: sutnist ta osoblyvosti" [Formative assessment in the academic subject "Physical Education": essence and features]. *Physical culture and sport. Challenges of modernity: A collection of abstracts of the IV All-Ukrainian scientific and practical conference* (October 25, 2024, Kharkiv). Kharkiv: KhNPU named after G.S. Skovoroda, 179–182. [in Ukraine]
6. Savchuk, S. V., & Yakovenko, N. F. (2020), "Vykorystannya suchasnykh tekhnolohiy otsinyuvannya v osvith'omu protsesi z fizychnoy kul'tury" [The use of modern assessment technologies in the educational process of physical education]. *A Young Scientist*, 4(80), 210–214. [in Ukraine]

10. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7–74. <https://doi.org/10.1080/0969595980050102>
11. Brookhart, S. M. (2010). *Formative assessment strategies for every classroom: An ASCD action tool* (2nd ed.). ASCD.
12. Carless, D. (2007). Learning-oriented assessment: Conceptual bases and practical implications. *Innovations in Education and Teaching International*, 44(1), 57–66. <https://doi.org/10.1080/14703290601081332>
13. Chng, L. S., & Lund, J. (2018). Assessment for learning in physical education: The what, why and how. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 89(8), 29–34.
14. Effects of formative assessment on intrinsic motivation in primary school mathematics instruction. (2023). *European Journal of Psychology of Education*, 38(3), 673–692. <https://doi.org/10.1007/s10212-023-00768-4>
15. Ghorbanzadeh, B. (2011). Determination of Taekwondo national team selection criterions by measuring physical and physiological parameters. *Annals of Biological Research*, 2(6), 184–197.
16. Khursheed, M., Alwi, S., Riasat, A., & Malik, S. (2023). Evaluation of formative assessment strategies in enhancing student achievements and learning motivation in higher secondary schools. *Pakistan Journal of Educational Research*, 6(2), 77–92. <https://pjer.org/index.php/pjer/article/view/847>
17. Mjatveit, A., & Giske, R. (2017). Learning climate in physical education: Analysis of preservice teachers' reflections about, and facilitation of, learning climate in their own teaching. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(1), 224–232.
18. Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199–218. <https://doi.org/10.1080/03075070600572090>
19. Ntoumanis, N. (2005). A prospective study of participation in optional school physical education using a self-determination theory framework. *Journal of Educational Psychology*, 97(3), 444–453. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.97.3.444>
20. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
21. Shepard, L. A. (2000). The role of assessment in a learning culture. *Educational Researcher*, 29(7), 4–14. <https://doi.org/10.3102/0013189X029007004>
22. Shute, V. J. (2008). Focus on formative feedback. *Review of Educational Research*, 78(1), 153–189. <https://doi.org/10.3102/0034654307313795>
23. Silva, P. C. da C., Sicilia, Á., Burgueño, R., & Lirola, M. J. (2018). Academic motivation in the initial training of physical education teachers. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y del Deporte*, 18(71), 537–554. <https://doi.org/10.15366/rimcafd2018.71.009>
24. Slingerland, M., Weeldenburg, G., & Borghouts, L. (2024). Formative assessment in physical education: Teachers' experiences in an in-service professional development programme. *European Physical Education Review*, 30(3), 622–641. <https://doi.org/10.1177/1356336X241237398>
25. Treschman, K., Stylianou, M., & Brooks, D. D. (2024). A scoping review of feedback in physical education. *European Physical Education Review*, 30(2), 459–479. <https://doi.org/10.1177/1356336X241230829>
7. Yuskiv, S. M. (2018), "Osoblyvosti formuvannya interesu ta motyvatsiyi do zanyat' z fizychnoho vykhovannya" [Peculiarities of forming interest and motivation for physical education classes]. *Philosophical Horizons of Today: materials of the VI International Scientific and Practical Conference*, Kherson, KhDAU, 2018. Kherson, 136–141. [in Ukraine]
8. Andersson, C., & Palm, T. (2017). Characteristics of improved formative assessment practice. *Education Inquiry*, 8(2), 104–122. <https://doi.org/10.1080/20004508.2016.1275185>
9. Black, P. (2000). *Formative assessment and curriculum consequences*. In D. Scott (Ed.), *Curriculum and Assessment* (7–24). Greenwood Publishing Group.
10. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7–74. <https://doi.org/10.1080/0969595980050102>
11. Brookhart, S. M. (2010). *Formative assessment strategies for every classroom: An ASCD action tool* (2nd ed.). ASCD.
12. Carless, D. (2007). Learning-oriented assessment: Conceptual bases and practical implications. *Innovations in Education and Teaching International*, 44(1), 57–66. <https://doi.org/10.1080/14703290601081332>
13. Chng, L. S., & Lund, J. (2018), Assessment for learning in physical education: The what, why and how. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 89(8), 29–34.
14. Effects of formative assessment on intrinsic motivation in primary school mathematics instruction. (2023). *European Journal of Psychology of Education*, 38(3), 673–692. <https://doi.org/10.1007/s10212-023-00768-4>
15. Ghorbanzadeh, B. (2011). Determination of Taekwondo national team selection criterions by measuring physical and physiological parameters. *Annals of Biological Research*, 2(6), 184–197.
16. Khursheed, M., Alwi, S., Riasat, A., & Malik, S. (2023). Evaluation of formative assessment strategies in enhancing student achievements and learning motivation in higher secondary schools. *Pakistan Journal of Educational Research*, 6(2), 77–92. <https://pjer.org/index.php/pjer/article/view/847>
17. Mjatveit, A., & Giske, R. (2017). Learning climate in physical education: Analysis of preservice teachers' reflections about, and facilitation of, learning climate in their own teaching. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(1), 224–232.
18. Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199–218. <https://doi.org/10.1080/03075070600572090>
19. Ntoumanis, N. (2005). A prospective study of participation in optional school physical education using a self-determination theory framework. *Journal of Educational Psychology*, 97(3), 444–453. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.97.3.444>
20. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
21. Shepard, L. A. (2000). The role of assessment in a learning culture. *Educational Researcher*, 29(7), 4–14. <https://doi.org/10.3102/0013189X029007004>
22. Shute, V. J. (2008), Focus on formative feedback. *Review of Educational Research*, 78(1), 153–189. <https://doi.org/10.3102/0034654307313795>

26. Trigueros, R., Aguilar-Parra, J. M., López-Liria, R., et al. (2019). The dark side of the self-determination theory and its influence on the emotional and cognitive processes of students in physical education. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(22), 4444. <https://doi.org/10.3390/ijerph16224444>
27. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.). Harvard University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4>
28. Wiliam, D. (2000). *An overview of the relationship between assessment and the curriculum*. In D. Scott (Ed.), *Curriculum and Assessment* (pp. 165–182). Greenwood Publishing Group.
29. Wiliam, D., & Black, P. (2004). Working inside the black box: Assessment for learning in the classroom. *Phi Delta Kappan*, 86(1), 9–21.
30. William, D. (2011). What is assessment for learning? *Studies in Educational Evaluation*, 37(1), 3–14. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2011.03.001>
31. Zach, S., Bar-Eli, M., Morris, T., & Moore, M. (2012). Measuring motivation for physical activity: An exploratory study of PALMS – the physical activity and leisure motivation scale. *Athletic Insight*, 4. ISSN 1947-6299.
23. Silva, P. C. da C., Sicilia, Á., Burgueño, R., & Lirola, M. J. (2018). Academic motivation in the initial training of physical education teachers. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y del Deporte*, 18(71), 537–554. <https://doi.org/10.15366/rimcafd2018.71.009>
24. Slingerland, M., Weeldenburg, G., & Borghouts, L. (2024). Formative assessment in physical education: Teachers' experiences in an in-service professional development programme. *European Physical Education Review*, 30(3), 622–641. <https://doi.org/10.1177/1356336X241237398>
25. Treschman, K., Stylianou, M., & Brooks, D. D. (2024). A scoping review of feedback in physical education. *European Physical Education Review*, 30(2), 459–479. <https://doi.org/10.1177/1356336X241230829>
26. Trigueros, R., Aguilar-Parra, J. M., López-Liria, R., et al. (2019). The dark side of the self-determination theory and its influence on the emotional and cognitive processes of students in physical education. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(22), 4444. <https://doi.org/10.3390/ijerph16224444>
27. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.). Harvard University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4>
28. Wiliam, D. (2000). *An overview of the relationship between assessment and the curriculum*. In D. Scott (Ed.), *Curriculum and Assessment* (165–182). Greenwood Publishing Group.
29. Wiliam, D., & Black, P. (2004). Working inside the black box: Assessment for learning in the classroom. *Phi Delta Kappan*, 86(1), 9–21.
30. William, D. (2011). What is assessment for learning? *Studies in Educational Evaluation*, 37(1), 3–14. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2011.03.001>
31. Zach, S., Bar-Eli, M., Morris, T., & Moore, M. (2012). Measuring motivation for physical activity: An exploratory study of PALMS – the physical activity and leisure motivation scale. *Athletic Insight*, 4. ISSN 1947-6299.

Надійшла до друку 13.08.2025